

česká asociace **streetwork.cz**

25 let na ulici

Terénní a nízkoprahové programy 2022

Výsledky práce a výzvy

12.–13. 5. 2022

Na ulici se pracuje!

Konference je pořádána v rámci projektů:
Společně a odborně v Praze CZ.03.2.63/0.0/0.0/19_099/0015187
Společně a odborně CZ.03.2.63/0.0/0.0/19_098/0015188

Projekty jsou spolufinancovány Evropskou unií.

Multidisciplinární práce ve školách

Barbora Pšenická, Česká asociace streetwork
květen 2022

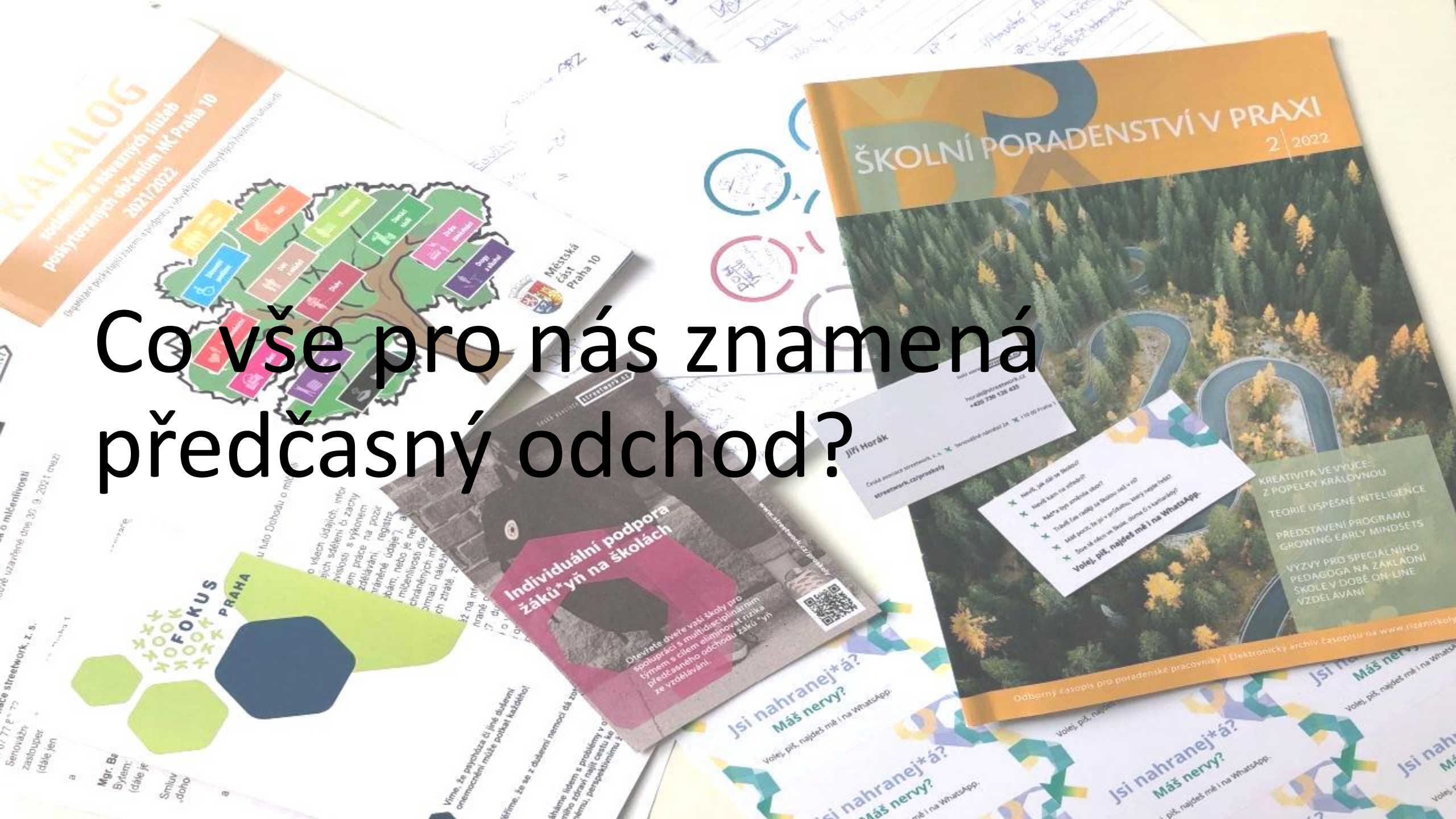
Na ulici se pracuje!

Konference je pořádána v rámci projektů:
Společně a odborně v Praze CZ.03.2.63/0.0/0.0/19_099/0015187
Společně a odborně CZ.03.2.63/0.0/0.0/19_098/0015188

Projekty jsou spolufinancovány Evropskou unií.

Co vše pro nás znamená
předčasný odchod?

Škola jako místo pro pozorování?

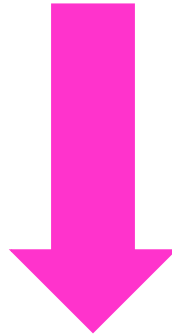
ČR vychází z porovnání dnů strávených ve škole nadprůměrně v celé EU (4. v EU) - Bob Kartous, Evropa v datech

7 056 hodin za 9 let školní docházky, pouze ve vyučovacích hodinách, není započítána doba družin, kroužků, obědů apod. (práce má za 9 let 18 tis. hodiny) - Evropa v datech

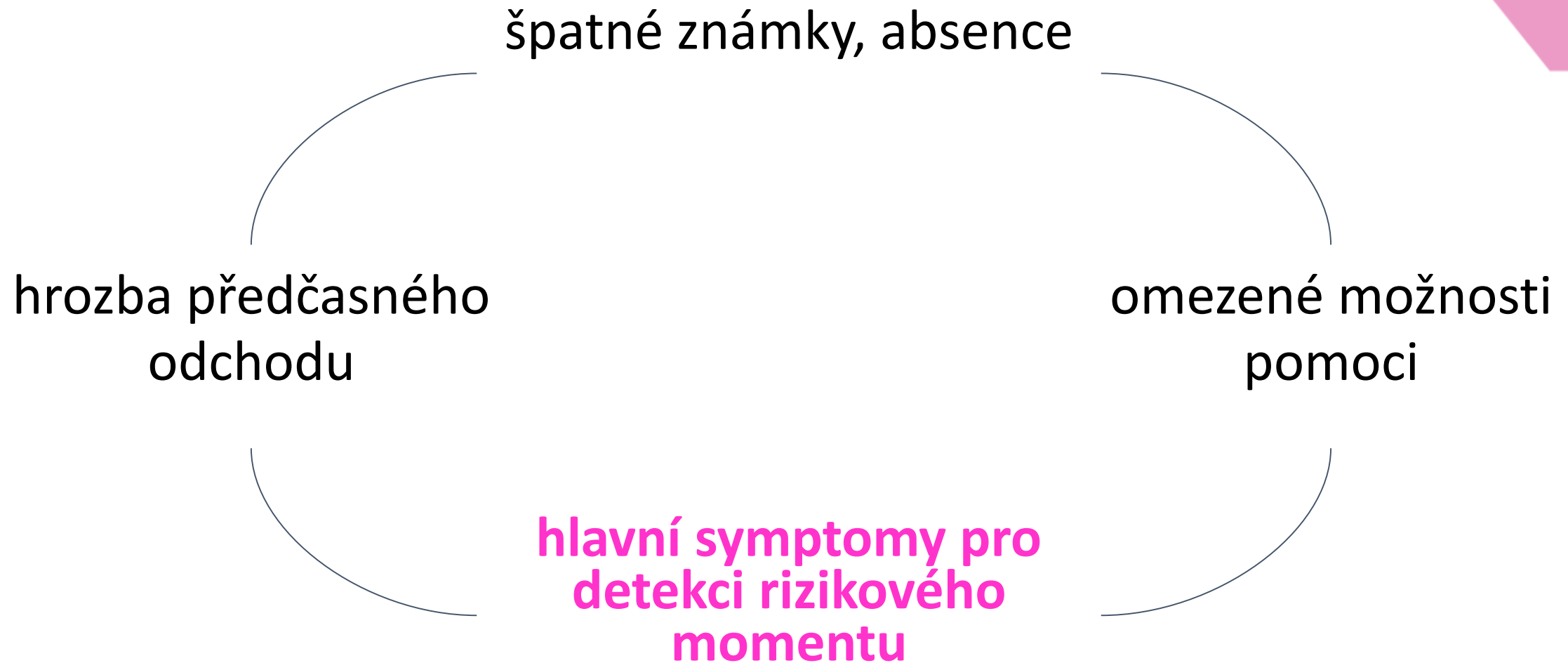
7 %	50 %	28 %	15 %
6:30 - 7:30	8:00 - 15:00	15:00 - 19:00	19:00 - 21:00
domov	škola	volný čas	domov

škola je místo častého výskytu dětí a
mladých lidí ve všední dny

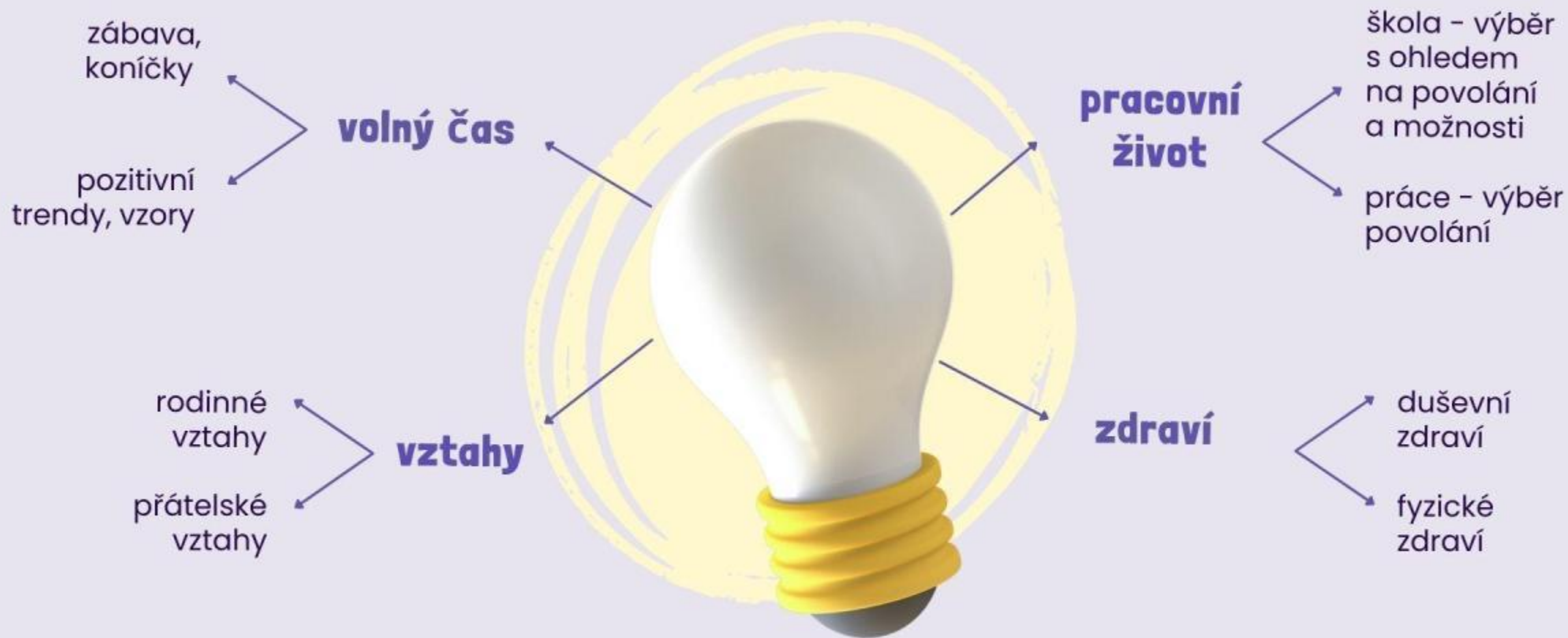

místo pro detekci rizikových momentů

Jak chápeme předčasný odchod?

CO NÁS OVLIVŇUJE?

Co se může stát, když dítě nebo mladý člověk ve škole neuspěje?

Příčiny

- krizová situace v rodině
- duševní obtíže
- negativní vliv vrstevníků
- tlak na výkon
- vztahy ve třídě / škole
- potíže s učivem
- špatné nebo nedostatečné podmínky, ve kterých rodina žije
- negativní postoj rodičů ke vzdělání

Následky

- neúspěch na trhu práce
- ohrožení duševního zdraví
- zhoršený proces socializace a integrace do společnosti
- zhoršené startovní podmínky do života

Možné důsledky

- užívání návykových látek
- bezdomovectví
- závislost na sociální systému
- opakování výchovných vzorců u vlastních potomků
- trestná činnost

A tak byla jasná volba, kterou cestou se musíme dát

Příčiny

- krizová situace v rodině
- duševní obtíže
- negativní vliv vrstevníků
- tlak na výkon
- vztahy ve třídě / škole
- potíže s učivem
- špatné nebo nedostatečné podmínky, ve kterých rodina žije
- negativní postoj rodičů ke vzdělání

Následky

- neúspěch na trhu práce
- ohrožení duševního zdraví
- zhoršený proces socializace a integrace do společnosti
- zhoršené startovní podmínky do života

Možné důsledky

- užívání návykových látek
- bezdomovectví
- závislost na sociální systému
- opakování výchovných vzorců u vlastních potomků
- trestná činnost

Podívali jsme se na data
z výzkumů a závěry ČŠI

Kdo nebo co je doporučením pro řešení příčin a eliminaci rizikových jevů?

- nastavit systém **dostupnosti specializovaných pozic** pro všechny školy (speciální pedagog, školní psycholog) - Výroční zpráva české školní inspekce 2021/2022
- **zohlednit ve financování škol dostupnost odborně kvalifikovaných specialistů** - Výroční zpráva české školní inspekce 2021/2022
- podpora **duševního zdraví jako preventivního tématu ve školách** - Národní akční plán pro duševní zdraví 2020 – 2030
- **intenzivnější spolupráce ŠPP a ŠPZ a školy**, snížení administrativních úkonů mezi složkami - Výroční zpráva české školní inspekce 2021/2022
- nutná **znalost podpůrného systému pomoci** - dobrá praxe, case management (Payne, Nepustil)

Počet specializovaných pozic ve školách (Výroční zpráva české školní inspekce 2019/2022)

TABULKA 39 | Dostupnost specialistů v navštívených ZŠ – podíl škol (v %)

Typ specializované pozice	Průměr na školu	Podíl škol, které mají alespoň jednoho specialistu
Speciální pedagog	0,49	38,5
Školní psycholog	0,23	21,5
Asistent pedagoga	4,68	84,7
Školní asistent	0,36	26,6
Sociální pedagog	0,04	3,9
Osobní asistent	0,02	0,8

Počet specializovaných pozic ve školách (Výroční zpráva české školní inspekce 2019/2020)

TABULKA 55 | Specialisté ve středních školách – podíl škol (v %)

Počet specialistů	2017/2018	2018/2019	2019/2020
Výchovný poradce	99,1	99,6	99,5
Školní metodik prevence	97,4	97,1	97,9
Školní speciální pedagog	11,0	9,0	10,6
Školní psycholog	19,3	21,6	24,9
Asistent pedagoga	31,0	26,9	33,9
Osobní asistent		0,4	0,5
Školní asistent		1,6	4,2
Sociální pedagog		2,9	2,1

Co vyplývá z dat?

- cíle Strategie Evropa 2020 - **snížit míru předčasných odchodů** ze vzdělávání pod 10 %
- poslední % předčasných odchodů je 5,5 %, Praha 3,7 % (jeden rok i 1,7 %), jiné kraje nad 10 %
- polovina žáků*yn, kteří ukončí jednu školu, **nastoupí do jiné**
- někteří se snaží opustit školu a **uplatnit se na trhu práce**
- dosažení **středního vzdělání bez maturity** znamená oproti základnímu vzdělání **zvýšení příjmů jednotlivce o více než třetinu**, s maturitou o více než 60 %
- dosažení středního vzdělání bez maturity znamená oproti základnímu vzdělání znamená pokles rizika nezaměstnanosti o více než dvě třetiny úspěšné dokončení střední školy s maturitou
- nejčastěji žáci*kyně zanechali studia **v prvním ročníku studia (55,4 %)**

Co říká pedagogický personál?

“Tlak doby a její požadavky převyšují kapacitu učitelů a učitelek.”

“Individuální péče o žáky a žákyně nemá dostatečnou oporu v nástrojích (lidský kapitál, finanční zázemí, vybavenost školy, prostor pro rozvoj).”

“Tlak na úspěch žáků a žákyň v systému (přijímací řízení, úspěch u zkoušek) může vést k rezignaci na jiné podpůrné mechanismy spolupráce se žáky a žákyněmi.”

Co říkají ti, co
s dětmi a
mladými
pracují, o
škole?

” Učitelé nesprávně nálepkují studenty “

Špatný prospěch, neomluvené hodiny a reparáty jsou jedny z důsledků jejich života. U mnohých z nich se potvrzuje sebenaplnující proroctví, protože neúspěch je nevede k dalším výkonům. Mladí se bojí neúspěchu, bojí se toho, že neobstojí do budoucna, i nad tím hodně přemýšlí. Sami si s tím ale neporadí a většinou i díky své pasivitě nic neudělají a jen se vezou. Z našich zkušeností vyplývá, že je škola často nebaví, že je nudná a že mají problémy s učiteli. Formu výuky nepovažují za zajímavou. Problémem jsou také vztahy mezi spolužáky, které mohou vést až k naprosté demotivaci školu navštěvovat.

Škola není fér a příjemný prostředí!

Co říkají o
škole děti a
mladí lidé?

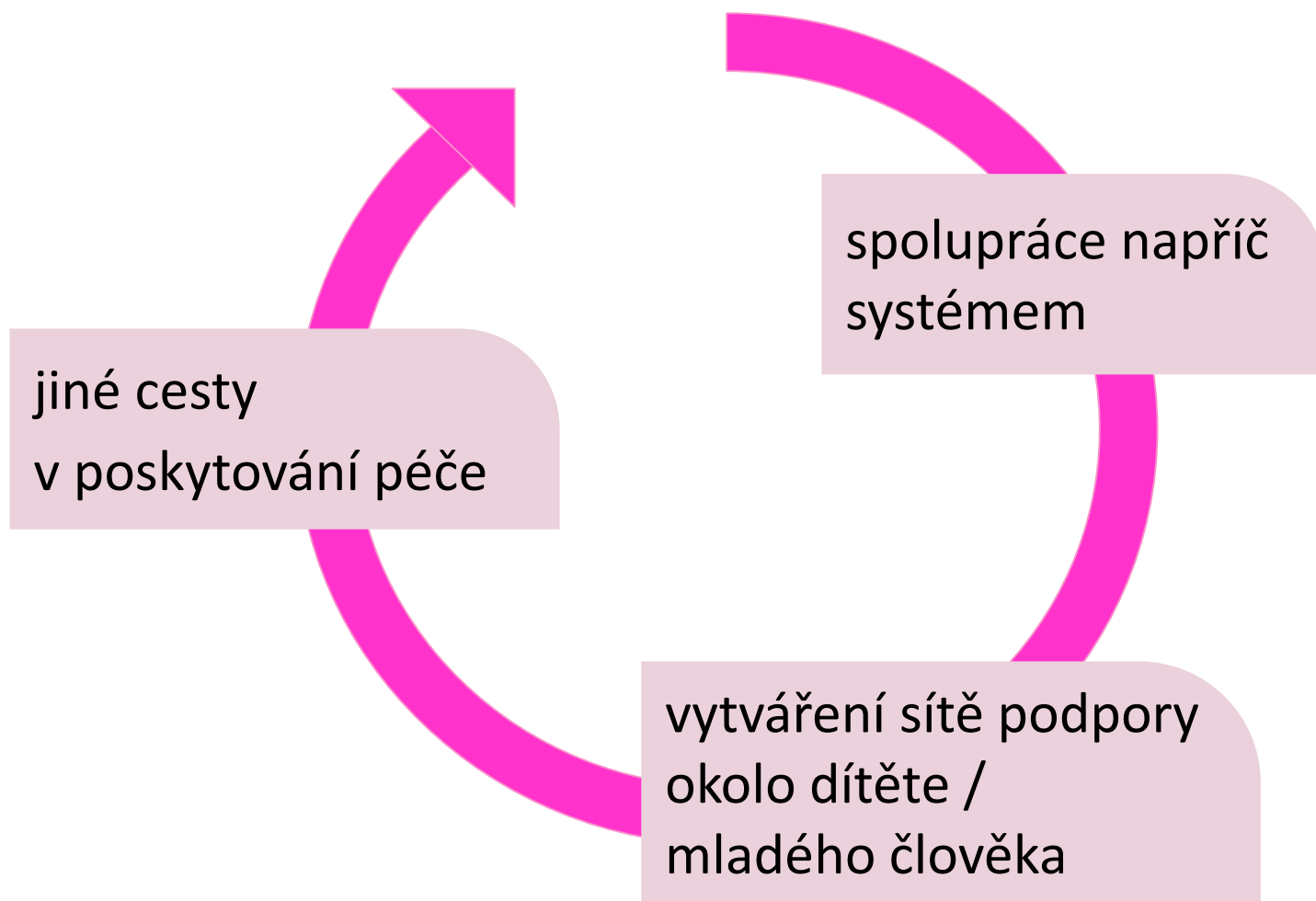
” Škola je voprz a nuda “

Škola je většinou nuda a učitelé nás akorát [] a pořád po nás něco chtějí. Mají na nás dost často držky. My bysme chtěli, aby to byla větší zábava. Aby učitel byl parták. Taky se nám nelíbí vztahy ve třídě – někdy je to pokřikování, jindy zas hejtování, odsuzování a někdy i šikana. Víme, co to je, a určitě nechceme, aby nás někdo šikanoval, hlavně psychicky. Bylo by lepší, kdybychom spolu vycházeli. Škola taky trvá dost dlouho a zabírá čas na brigády a zábavu.

Našli jsme inspiraci, jak
chceme pracovat

Chtěli jsem spolupracovat tady a teď, a nechtěli jsme na to být sami

Case management

Case management (dále jen CM) je v sociální a zdravotní péči častěji klíčovým prvkem či možná předpoklad **posunu od institucionální práce ke komunitně poskytované péči** – reaguje tedy a **hledá zdroje v okolí klienta nebo klientky**.

Jde o proces, který je obvykle charakterizován řadou činností prováděnými tak, aby **reagovaly na nedostatek zdrojů na straně klienta*ky** (Naleppa, 2006).

Dle Payna je CM především způsob organizace sociálního zaopatření, který zdůrazňuje koordinaci služeb takovým způsobem, aby se to **klientům*kám jevílo tak, že jsou poskytovány jako integrovaný celek** (2000:82).

Multidisciplinární práce

Choi a Pak (2007) mluví o lidech, kteří se mohou různě **střídat u jednotlivých případů dle potřeby klienta nebo klientky**. **Rozmanitost pracovníků** a pracovníc (profesní, kulturní a demografická atd.) zajišťuje klientům*kám **různé perspektivy** při rozhodování a může problém zlepšit, protože nabízí širší spektrum řešení a kreativity než jeden člověk či jedna organizace.

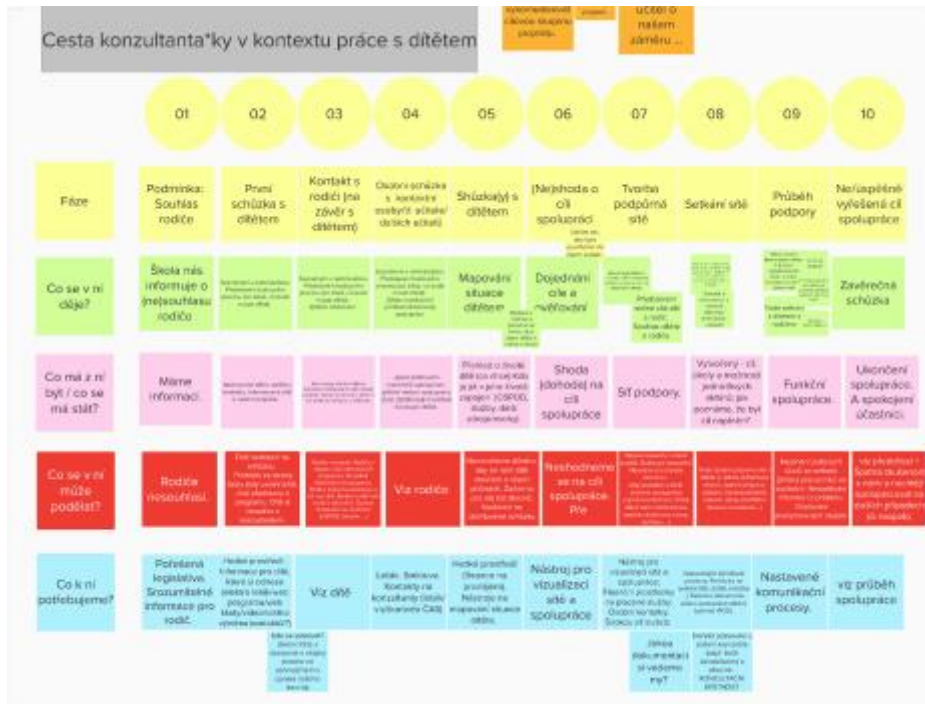
V případě finského modelu tým **participuje na naplnění potřeb klienta nebo klientky** (Seykulla, 2013). Tato práce je často **terénní** a její výhodou je **velmi rychlá** dostupnost a přítomnost klienta*ky po celou dobu u všech jednání týmů - klient*ka je **spoluvůrcem**.

Multidisciplinární přístup představuje standard odborné práce, který zaručí, že koordinovaná spolupráce mezi odborníky a odbornicemi pomůže člověku získat maximální možný užitek s přiměřeným počtem intervencí.

A začali popisovat, co víme
a umíme a můžeme nabízet

Hledali jsme naše možnosti a limity

A decorative graphic in the top right corner consisting of several overlapping pink squares and rectangles of different shades, forming a partial geometric shape.

Reagovali jsme na poptávku z výzkumů a praxe

Mladí se v systému podpory ztrácí, neumí si o ní říct, neví jak a neví o co.

Mladí lidé nemohou za podporu dojíždět daleko a potřebují důvěřovat tomu, s kým pracují.

Mladí lidé mají často obavu, že nejsou vyslyšeni - nechci studovat, nechci studovat tuhle školu, trápí mě tohle, nikdo mě neslyší.

Témata, která mladí lidé řeší, se nedají snadno generalizovat, často jde o kumulaci rizikových momentů nebo jevů, stejně jako odlišné potřeby člověka či vzájemně se vylučující jednotlivé zakázky složek ze sítě.

Spolupráce s mladým člověkem, doprovázení v procesu péče, koordinace jednotlivých intervencí.

Věnujeme prostor analýze dosavadní péče, spolupracujeme se složkami, které jsou nebo byly zapojeny, soustředíme se na lokality, kde se mladý člověk pohybuje. Neomezujeme se na institucionalizované služby.

Tým reaguje na potřeby mladého člověka. Sbíráme zakázky další složek ze sítě mladého člověka, ale cíle jsou určovány spolu s ním.

Stálý tým tvoří pouze konzultanti*ky ČAS = case manažeři. Další odborníci*ice jsou do spolupráce přizváni k jednotlivým případům dle potřeb.

Dlouhodobá spolupráce nenapomáhá motivaci mladých lidí řešit svou situaci. Rychlá pomoc nabízí naději.

Pedagogický personál nemá vždy kapacitu věnovat se případům individuálně nebo selhaly mechanismy, které škola má.

Nabídka pomoci je široká, vyznat se v ní je oříšek.

V jeden moment toho na mladého člověka může být hodně požadavků, ztrácí se, rezignuje.

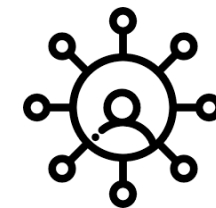
Stanovili jsme počet sezení a intervence se dějí po celou dobu spolupráce, nečekáme na finální stanovení cílů po 10 sezení, ověřujeme, zjišťujeme kapacity a možnosti služeb kontinuálně, nabízí možnosti a vysvětlujeme jejich postupy a systém práce.

Nabízíme úvazek a práci odborného konzultanta nebo konzultanky, který má prostor a kapacitu se věnovat individuálně mladému člověku.

Vytváříme podpůrné sítě pro školy k jednotlivým tématům, popisujeme systém práce jednotlivých složek, předáváme kontakty, ale také ověřujeme možnosti pomoci.

U složek ze sítě zjišťujeme minimální požadavky v rámci zakázek, ověřujeme možnosti mladého člověka, stanovujeme reálné cíle, ověřujeme je, překládáme požadavky, hledáme nástroje.

Síťování v hlavní roli

Co děláme?

Aktualizujeme návazné sítě pomoci

Předáváme kontakty

Domlouváme schůzky, doprovázíme

Propojujeme

Popisujeme systém pomoci a jeho možnosti

Pojmenováváme rizika

Nasloucháme

Jak to děláme?

Individuální schůzky se školami (vedením škol a ŠPP)

Individuální schůzky s mladými lidmi

Individuální schůzky s rodiči

Individuální schůzky se službami a návaznou službou

Společná setkání složek ze sítě

Koordinační práce

Propojování systému

Platforma

Proč to celé děláme?

Co si myslíme, že by se mohlo
naší prací stát?

Čeho chceme dosáhnout?

Chceme, aby mladí lidé byli ve svých životech **úspěšní a měli možnosti, které je nepovedou k rizikovému jednání nebo chování**, tedy, aby se zvyšovala jejich šance na důstojný život.

Chceme, aby děti a mladí **studovali školy, které je baví, a ze kterých neodchází**, jsou v nich úspěšní a mají šanci na uplatnění.

Chceme vytvořit podmínky proto, aby se **děti a mladí lidé věnovali studiu**, a nic jim v tom nebránilo.

Čeho chceme dosáhnout?

Úspěch dětí v životě, který zajistíme tím, že jim umožníme, aby ony samy byly hybatelé svých změn a nebály se si o ně říkat. – *výstupem budou podpořené děti nebo mladí lidé, kteří neodejdou ze školy, změní školu nebo řeknou svým rodičům o touze změny.*

Snižujeme práh pomoci, protože přivedeme pomoc v místě a čase, kterou potřebují děti a mladí proto, aby pomoc byla rychlejší (místně, časově), adresnější (díky husté síti pomoci) a efektivnější (protože bude koordinovaná). – *výstupem bude síť z jednotlivých komunit, ověření kapacit, metodika na koordinaci vyplývající z pilotního ověřování.*

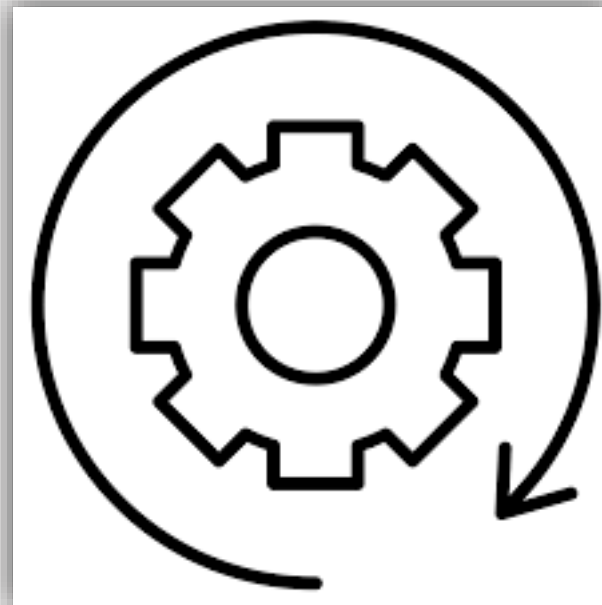
Pomoc pro mnoho dalších lidí se zvýší tím, že zviditelníme druh multioborové spolupráce a propojíme se se službami, které budou tento způsob práce s námi zažívat. – *výstupem bude propagace práce, podklady pro propagaci, mediální výstupy v rámci Prahy, přenos do odborných platforem, spolupráce v týmech jednotlivých institucí nebo organizací.*

Zvýšíme kompetence školských pracovníků a pracovníc, ale také služeb, tím, že jim nabídneme prostor zkoušet něco nového a mít za zády podporu, která jejich chybu bude brát jako prostor pro učení. – *výstupem bude ochota spolupráce do budoucna, kvalitativní posun aktérů a akterek.*

Využití nástrojů v praxi bude pokračovat i bez nás, protože přenosem dobré praxe a dostatečně aktivní komunitní sítě podpoříme, že nikdo nebude muset začínat na zelené louce, a že bude vědět, na koho a jak se příště obrátit. – *výstupem bude metodika vyplývající z pilotního ověřování spolupráce a komunitní sítě.*

A jak naše práce
vypadá teď?

Kam jsme zatím došli

Na co už jsme přišli / co už víme / co vidíme v terénu?

ŠPP a pedagogický sbor spolu nemluví tak, jak by bylo užitečné.

Zhoršené duševní zdraví u mladých lidí se výrazně podepisuje na jejich možnostech a schopnostech.

Mladí lidé často vědí, že se něco děje, a co je prostorem pro změnu, někdy jim ale něco brání v tom to udělat.

Rodiče jsou součinní více než jsme čekali.

Personál škol má přehled o žácích a žákyních, kteří mají nějaké obtíže, či se u nich objevují rizika.

Na co už jsme přišli / co už víme / co vidíme v terénu?

Škola je často prvním místem detekce obtíží.

Problémy u dětí a mladých lidí jsou kumulované, nejde o jeden, a hlavně, není to často o škole, v ní se jen problém projevuje.

Školy jsou velké, například pro školu se 400 žáků a žákyněmi není snadné věnovat individuální specializovanou péči každému.

Pro služby je stále multioborová práce náročná. Případy se prodlužují, když tak pracujeme. Dostat tým v jednom čase na jedno místo bývá nejnáročnější.

Měli jsme podpořit 40 dětí nebo mladých ... ale

V současné době pracujeme **aktivně s 16 dětmi** nebo mladými lidmi, do spolupráce nám jich přišlo 21.

V každém případě podporujeme často další složky ze sítě: školu, pedagogy, rodinu - vždy školy, v 75 % rodiče, v 10 % kamarády (přímo).

Děti nebo mladí lidé, se kterými pracujeme, jsou ze 7 škol v Praze (ZŠ, SOÚ, SŠ).

Duševní obtíže se vyskytují, nebo se s nimi jako s příčinou či důsledkem pracuje, ve valné většině případů.

Vytváříme přitom podpůrný materiál.

Chceme na konci předat **metodiku**, jako vždy. Rádi bychom, aby byla ale ověřená. Proto jsme ji napsali na začátku s naší představou, jak práce bude vypadat. Průběžně ji ale upravujeme, opravujeme a přidáváme postřehy z praxe.

Vytváříme **profil “sociálního pedagoga”** - z praxe, kterou zažíváme chceme na závěr říci, co podle nás někdo, kdo s dětmi nebo mladými lidmi pracuje tímto způsobem, musí umět nebo co je třeba vědět a znát.

Snažíme se postihnout **tři možnosti toho, kdo takovou péči může poskytovat**: v současném systému i v navrhované legislativní úpravě. Zaměřujeme se na to, jaké jsou limity a výhody jednotlivých pozic.

A to je vše.

Barbora Pšenická, psenicova@streetwork.cz, +420 728 242 002

Kdo za tím stojí a kdo jsme my

Barbora Pšenická - odborná garantka

Tereza Kvapil Baudišová - case managerka

Jiří Horák - case manager

Radek Skřivan - case manager

Aneta Sluková - koordinátorka projektu

Česká asociace streetwork, z. s.

Jsme střešní organizace nízkoprahových sociálních služeb, sdružuje terénní programy a nízkoprahová zařízení pro děti a mládež v nepříznivé sociální situaci. Již 25 let na ulici. Zdůrazňujeme potřebu zlepšení spolupráce sociálních služeb se školami, zdravotníky, orgány sociálně právní ochrany a samosprávou. Dlouhodobě upozorňujeme na téma duševního zdraví dětí a nespecifické prevence, vlivu chudoby a sociálního vyloučení na zdravý vývoj člověka.

Česká asociace streetwork (ČAS) je jedním z partnerů projektu iKAP II.

česká asociace

streetwork.cz

EVROPSKÁ UNIE
Evropské strukturální a investiční fondy
Operační program Výzkum, vývoj a vzdělávání

iKAP II – Inovace ve vzdělávání, Reg.č.:CZ.02.3.68/0.0/0.0/19_078/0021106

Projekt implementace Krajského akčního plánu II – Inovace ve vzdělávání, je financován z fondů EU prostřednictvím Operačního programu Výzkum, vývoj a vzdělávání (MŠMT).

Projekt implementace **Krajského akčního plánu – Inovace ve vzdělání** **naplňuje konkrétní opatření KAP aktivitami přímo ve školách**, zavádí priority vzdělávací politiky MŠMT do praxe základních a středních škol, napomáhá rozvoji funkčních partnerství škol, univerzit a neziskového sektoru na území Prahy

<https://www.prazskyinovacniinstitut.cz/projekty/ikap2>

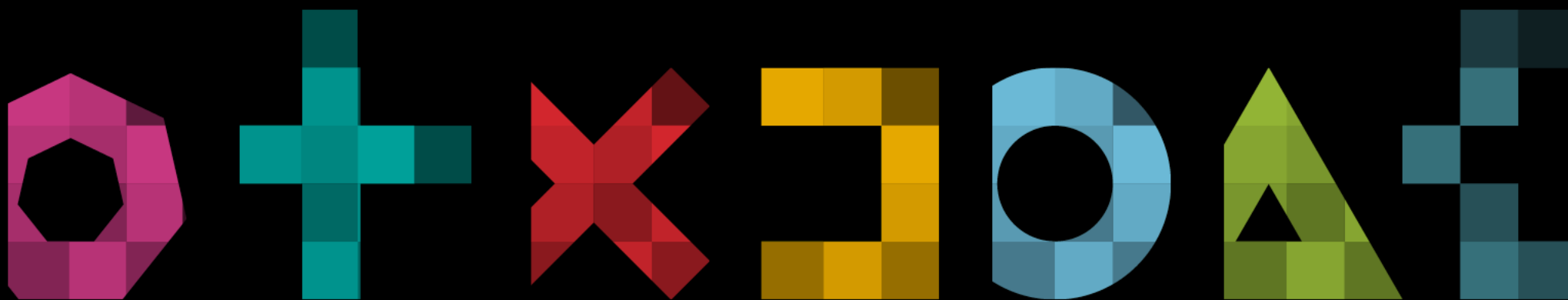
EVROPSKÁ UNIE
Evropské strukturální a investiční fondy
Operační program Výzkum, vývoj a vzdělávání

Projekt podporuje nadané žáky i žáky znevýhodněné nebo žáky se speciálními vzdělávacími potřebami, pomáhá dětem s odlišným mateřským jazykem a jejich rodinám úspěšně projít školním vzděláváním, podporuje rozvoj gramotnosti, kreativity a inovativnosti ve výuce, přispívá ke spolupráci středních škol s firmami a prostřednictvím zavádění dlouhodobého plánování přispívá k systémovému zlepšení řízení škol, zvýšení kvality vzdělávání a zvýšení jeho dostupnosti pro každého žáka.

Česká asociace streetwork (ČAS) je jedním z partnerů projektu, zahájila projektové aktivity k 1. 10. 2021. Realizace potrvá do 30. 11. 2023

Bližší informací o projektu: <https://www.streetwork.cz/proskoly>

1997–2022

Konference je pořádána v rámci projektů:
Společně a odborně v Praze CZ.03.2.63/0.0/0.0/19_099/0015187
Společně a odborně CZ.03.2.63/0.0/0.0/19_098/0015188

Projekty jsou spolufinancovány Evropskou unií.